

В.А. Січевлюк
кандидат юридичних наук
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Правове регулювання реєстрації застави корпоративних прав (частки)

У статті автором досліджуються юридичні та фактичні особливості процедури реєстрації такого обтяження корпоративних прав господарського товариства (частки) як застава. Детально аналізуються положення чинного законодавства України, робляться висновки про його значну невідповідність потребам практики, а також формулюються рекомендації стосовно вдосконалення відповідного законодавчого масиву.

В статье автором исследуются юридические и фактические особенности регистрации такого обтяжения корпоративных прав хозяйственного общества (доли), как залог. Детально анализируются положения действующего законодательства Украины, делаются выводы о его значительном несоответствии потребностям практики, а также формулируются рекомендации касательно совершенствования соответствующего законодательного массива.

The article investigates legal and actual features of the procedure for registration of such disability of economic entities' corporate rights (share) as pledge. On analyzing the proper clauses of the current law of Ukraine in detail, the author draws a conclusion that the latter does not substantially correspond to the practice law and recommends how to improve the appropriate legislative regulation are given.

Ключові слова: обтяження корпоративних прав, застава корпоративних прав (частки), Державний реєстр обмежень рухомого майна.

Постановка проблеми

Застава корпоративних прав (частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю і товариства з додатковою відповідальністю чи частки в складеному капіталі командитного товариства і повного товариства), не зважаючи на свою специфіку, зумовлену складністю інституту корпоративних прав, набула достатньо широкого розповсюдження як спосіб забезпечення грошових зобов'язань, особливо у сфері банківського кредитування. При цьому, практика забезпечення кредитних зобов'язань заставою таких прав зіштовхнулася з проблемою відставання її правового регулювання від потреб суб'єктів відносин у сфері господарювання. Значний ступінь правової невизначеності у сфері застави корпоративних прав (частки) створює надмірні, часто навіть критичні, ризики для суб'єктів відповідних правовідносин, що, у свою чергу, гальмує застосування цього активу в якості предмету для реального забезпечення виконання зобов'язань, або ж взагалі змінює його зміст, перетворюючи заставу частки в правову імітацію забезпечення, у зовнішнім чином обумовлену формальність. Зокрема, невизначеним є питання про необхідність (чи доцільність) реєстрації обтяження корпоративних прав заставою у Державному реєстрі обтяжень рухомого майна (чи, можливо, в іншому реєстрі). Впровадження чіткого правового механізму реєстрації застави корпоративних прав (частки) істотно понизить властивий їй на сьогодні ступінь ризику, адже реєстрація заставного обтяження, як мінімум,

знімає питання про добросовісність чи недобросовісність набувача заставлених корпоративних прав (частки) у випадку їх відчуження без згоди заставодержателя. Такий підхід сформувався в судовій практиці (прикладом може слугувати постановою Вишого господарського суду України від 08 жовтня 2009 року в справі за № 32/224). Слід вказати, що значення правової позиції судів стосовно важливості реєстрації заставного обтяження посилюється у зв'язку з тим, що саме в судах знаходиться своє вирішення більшість тих правових конфліктів, що виникають між учасниками відносин у сфері господарювання з приводу застосування недосконалого законодавства про заставу корпоративних прав (частки).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

В. Кравчук у достатньо об'ємній статті «Застава корпоративних прав» звернувся до дослідження питання про можливість корпоративних прав виступити предметом застави, детально описав процедуру укладення договору застави корпоративних прав (частки) та деякі аспекти звернення стягнення на заставлену частку, однак питання необхідності чи доцільності реєстрації цього обтяження практично не торкнувся [1]. О. Кібенко у статті «Проблемні питання застави корпоративних прав» акцентувала свою увагу на ризиках, що виникають у практиці використання корпоративних прав (частки) в полі заставних правовідносин, та вказала на необхідність заповнення чисельних законодавчих прогалин [2, с.19]. Інші дослідники у своїх роботах, включаючи дисертаційні дослідження та публікації практичного спрямування у професійних юридичних виданнях, зосереджувалися на важливих та проблемних, з їх точки зору, питаннях теорії та практики застави корпоративних прав (частки), до яких, однак, питання про реєстрацію цього обтяження не відносилося [3; 4].

Невирішені раніше частини загальної проблеми

Отже, в юридичній теорії та на практиці не знайшло свого чіткого вирішення коло наступних питань:

– чи є обов'язковою реєстрація обтяження корпоративних прав (частки) заставою у Державному реєстрі обтяжень рухомого майна або ж, можливо, в іншому реєстрі?

– чи взагалі існує обґрунтована правова та технологічно забезпечена можливість реєстрації застави саме корпоративних прав (частки) у Державному реєстрі обтяжень рухомого майна чи, можливо, в іншому реєстрі?

– якими будуть наслідки існування зареєстрованої застави корпоративних прав (частки), і навпаки – що за наслідки виникають з причини відсутності такої реєстрації для сторін договору застави, третіх осіб, включаючи інших учасників господарського товариства, частка в статутному капіталі якого заставлена?

Без чітких відповідей на поставлені вище питання права та інтереси кредиторів і заставодержателів у правовідносинах застави корпоративних прав (частки) не можуть визначатися як такі, що захищені належно.

Формулювання цілей статті

Головною метою цієї статті є дослідження питання про правову обґрунтованість реєстрації застави корпоративних прав (частки) у Державному реєстрі обтяжень рухомого майна чи в іншому реєстрі. Позитивна відповідь на це питання зумовлює в наступному необхідність з'ясувати особливості реєстрації застави корпоративних прав (частки) в якості забезпечувального обтяження, а також породжує потребу в фіксації тих суперечностей та прогалин чинного законодавства, що ускладнюють процедуру реєстрації застави корпоративних прав (частки) на практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження

У чинному законодавстві України передбачено реєстрацію обтяжень майна в низці державних реєстрів, множинність яких пов'язана із необхідністю врахування особливого правового режиму об'єктів, стосовно яких впроваджується обтяження. Головне значення має юридична класифікація майна на рухоме та нерухоме.

Так, реєстрація обтяжень нерухомого майна передбачена Законом України «Про іпотеку» від 5 червня 2003 року № 898 [5] та здійснюється в Державному реєстрі іпотек відповідно до «Тимчасового порядку державної реєстрації іпотек», затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2004 року № 410 [6] та в Єдиному реєстрі заборон відчуження об'єктів нерухомого майна відповідно до «Положення про Єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна», затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 9 червня 1999 року № 31/5 [7].

Основоположні правила реєстрації обтяження рухомого майна у вигляді застави містяться в Законі України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18 листопада 2003 р. № 1255 [8], яким визначається правовий режим регулювання обтяжень рухомого майна, встановлених з метою забезпечення виконання зобов'язань, а також правовий режим виникнення, оприлюднення та реалізації інших прав юридичних і фізичних осіб стосовно рухомого майна. На виконання вимог вказаного вище Закону Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна» від 05 липня 2004 р. № 830 [9], а наказом Міністерства юстиції України від 29 липня 2004 р. № 73/5 було затверджено Інструкцію про порядок ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна та заповнення заяв [10].

Держателем Державного реєстру обтяжень рухомого майна визначено Міністерство юстиції України, а Державне підприємство «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України є адміністратором цього реєстру та відповідає за його технічне, технологічне та програмне забезпечення, збереження та захист даних, що містяться в реєстрі. Реєстраторами у п. 2 «Порядку ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна» [9] вказуються суб'єкти, уповноважені держателем реєстру надавати послуги з державної реєстрації відомостей про виникнення, зміну, припинення обтяжень, про звернення стягнення на предмет обтяження, приймати заяви, видавати завірені витяги з реєстру та виконувати інші функції, передбачені «Порядком ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна» [9]. Як зазначається у п. 1 наказу Міністерства юстиції України від 07 липня 2006 р. № 57/5, реєстраторами Державного реєстру обтяжень рухомого майна є державне підприємство «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України, державні нотаріальні контори та приватні нотаріуси [11, п. 1].

Відповідно до ч. 1 ст. 15 Закону України «Про заставу» від 02 жовтня 1992 р. № 2654 [12, ст. 15], застава рухомого майна може бути зареєстрована відповідно до закону. Дана стаття не містить обов'язкового припису і надає заставодержателю лише додаткову можливість діяти з метою посилення правової охорони належного йому заставного права шляхом реєстрації обтяження відповідного рухомого майна заставою. Крім цього, реєстрація застави рухомого майна не відіграє ролі обов'язкової умови чинності договору про заставу, оскільки, як зазначено в ч. 2 ст. 16 Закону України «Про заставу», реєстрація застави не пов'язується з моментом виникнення права застави та не впливає на чинність договору застави [12, ст. 16].

Зважаючи на проведений вище аналіз чинного законодавства, реєстрація обтяження у вигляді застави корпоративних прав (частки в статутному капіталі господарського товариства) може здійснюватися лише в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна, оскільки на корпоративні права (частку) поширюєть-

ся загальний правовий режим рухомого майна. Однак, чи існує обґрунтована правова можливість реєстрації в цьому державному реєстрі застави саме корпоративних прав (частки) як особливого об'єкту?

У Законі України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обов'язків» законодавець вказав, що рухомим майном є окрема рухома річ, сукупність рухомих речей, гроші, валютні цінності, цінні папери, а також майнові права та обов'язки [12, ст. 2]. Також зазначається, що предметом обтяження може бути рухоме майно, не вилучене з цивільного обороту, на яке згідно із законодавством може бути звернене стягнення. Залежно від змісту обтяження предмет обтяження повинен належати боржнику або обтяжувачу на праві власності чи на праві господарського відання. У разі обмеження права розпорядження рухомим майном згодою іншої особи, така ж згода необхідна для його обтяження [12, ч. 1, 2 ст. 5].

Таким чином, реєстрація заставного обтяження корпоративних прав можлива за умови дотримання вимог, що висуваються законодавцем як умови відповідної реєстрації обтяження у вказаному вище державному реєстрі. Такими вимогами є:

- вимога до об'єктивізації предмету обтяження (це рухома річ, сукупність рухомих речей, гроші, валютні цінності, цінні папери, а також майнові права та обов'язки);
- вимога про вільний обіг у цивільному обороті;
- вимога про можливість звернення стягнення на предмет обтяження;
- вимога про належність боржнику предмета обтяження на праві власності;
- вимога про наявність згоди інших осіб у випадку існування обмежень у розпорядженні предметом обтяження.

Можна стверджувати, що перші чотири із п'яти вказаних вище ознак у корпоративних прав (частки) як предмету застави (а в термінах Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обов'язків» – як предмету обтяження) є наявними в більш чи менш чіткому виразі, оскільки:

– корпоративні права, відрізняючись за змістом від класичного права вимоги у грошовому зобов'язанні, все ж таки містять в якості складових елементів майнові за своїм змістом права учасників господарських товариств на одержання дивідендів та на одержання частки в майні товариства у випадку його ліквідації. Крім цього, немайнові корпоративні права (право на одержання інформації про діяльність товариства та право на участь в управлінні товариством) у кінцевому вимірі забезпечують реалізацію саме майнових прав учасника господарського товариства;

– корпоративні права як частка не віднесені до числа тих об'єктів, обіг яких у цивільному та господарському обороті обмежено чи заборонено законодавством;

– на заставлені корпоративні права може бути звернене стягнення в добровільному чи в примусовому порядку. На думку автора цієї статті, добровільне звернення стягнення на корпоративні права (частку) є найбільш адекватним способом погашення забезпечених заставою вимог за рахунок вартості предмету застави. Поряд з цим, існує достатньо поширена практика звернення стягнення на заставлену частку в статутному (складеному) капіталі господарського товариства на підставі рішень судів шляхом визнання права власності заставодержателя на предмет застави або шляхом переведення на заставодержателя заставлених корпоративних прав (наприклад, рішенням Господарського суду Донецької області від 16 жовтня 2009 р. задоволено позов про визнання права власності компанії Crystal Promotion Ltd. на частку в статутному капіталі Товариства з обмеженою відповідальністю «Онко Дженерікс» у розмірі 100% від статутного капіталу вартістю 35 000 грн. А рішенням Господарського суду Донецької

області від 25 січня 2010 року задоволено позов про переведення на позивача заставленого права за договором застави корпоративних прав).

Разом із тим, слід звернути увагу на той момент, що суди відмовляють у задоволенні позовних вимог щодо звернення стягнення на заставлену частку в статутному (складеному) капіталі, якщо позивач звернувся до суду у зв'язку із неналежним виконанням заставодавцем умов договору застави, а не основного зобов'язання (як правило, кредитного). Наприклад, рішенням Господарського суду міста Києва від 03 листопада 2009 р. було відмовлено у задоволенні такого позову, незважаючи на те, що права заставодержателя були порушені у зв'язку із уступкою заставленої частки в статутному капіталі заставодавцем третій особі.

Російський дослідник проблем корпоративного права Р.С. Фатхудінов говорить про передбачену російським законодавством можливість звернення стягнення на заставлену частку в статутному (складеному) капіталі господарського товариства на підставі рішень судів шляхом визнання права власності заставодержателя на предмет застави, що підтверджується низкою рішень судових інстанцій Російської Федерації [14, с. 85].

Іноді висловлюється думка про те, що звернення стягнення на заставлену частку відбувається шляхом виділення частки заставодавця в майні господарського товариства пропорційно його частці в статутному капіталі, зокрема, товариства з обмеженою відповідальністю [4, с. 21].

Безумовно, корпоративні права (за винятком корпоративних прав держави та територіальних громад, що знаходяться в управлінні уповноважених на це суб'єктів) належать учаснику господарського товариства, який тільки і може виступити в правовій якості їх заставодавця. Однак, чи на праві власності учасник утримує корпоративні права господарського товариства? Адже слід враховувати, що право власності традиційно характеризується як речове та абсолютне, в той час як корпоративні права, як і будь-який інший інститут зобов'язального права, є відносними, а їх об'єктами виступають не речі, а діяння сторін договірною чи іншого правовідношення. У цьому зв'язку слід вказати, що у своїх попередніх публікаціях автор цієї статті звертав увагу на те, що поняття «частка» наділене законодавцем істотним речовим змістом. Наприклад, у Цивільному кодексі України (надалі – ЦК України) стосовно частки в статутному (складеному) капіталі господарських товариств використовується термінологія, характерна для реалізації переходу речових прав, а саме «продаж частки», «відчуження частки», «купівля-продаж частки» тощо [15, с.167]. До речі, відповідна правова позиція матеріалізована в законодавстві інших держав. Наприклад, корпоративне законодавство Республіки Польща оперує поняттям «частка» і допускає її відчуження, заставу, якщо інше не передбачено договором товариства [16, с. 95]. Таким чином, кваліфікація корпоративних прав саме як частки дозволяє застосовувати до регулювання відносин з їх обігу правила регулювання відносин з обігу речей, а тому із значними застереженнями і для потреб практики можна стверджувати, що частка в статутному (складеному) капіталі господарського товариства належить його учаснику на праві власності (на відміну від словосполучення «право власності на корпоративні права», яке, очевидно, не є коректним). У цьому зв'язку слід погодитися із думкою російського вченого Д.В. Ломакіна, який при аналізі корпоративного законодавства Російської Федерації приходить до висновку, що частка в статутному капіталі господарського товариства, будучи комплексом майнових та немайнових прав участі (членства) та маючи в цілому майнову природу, є особливим об'єктом цивільних прав. Він вказує, що якщо в інтересах розвитку цивільного обігу на деякі об'єкти прав в якій-небудь частині розповсюджується правовий режим речей, то цього ще недостатньо для визнання речової природи таких об'єктів [17, с. 176-177].

Звернемося до встановленої у законодавстві вимоги про наявність згоди на обтяження інших осіб у випадку існування обмежень в розпорядженні предметом обтяження. Як уявляється, виконання правил завчасного узгодження застави корпоративних прав (частки) з іншими учасниками господарського товариства дозволяє надійно вирішити такого роду питання (особливо тоді, коли буде наявний прямий дозвіл кожного учасника на реєстрацію застави корпоративних прав (частки) відповідного господарського товариства, зафіксований у письмовій формі).

Тому корпоративні права (частка), на думку автора цієї статті, володіють усіма ознаками, вимога про наявність яких є умовою реєстрації стосовно них забезпечувального обтяження у вигляді застави.

Крім цього, у ч. 1 ст. 7 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» встановлено, що у разі відсутності опису предмета обтяження чи якщо існуючий опис не дозволяє ідентифікувати предмет обтяження, таке обтяження є недійсним [13, ст. 7]. Тому умовою реєстрації корпоративних прав як предмета обтяження є також проведення їх адекватного опису. Для виконання цієї умови у заяві обтяжувача чи уповноваженої ним особи цілком достатньо зазначити реквізити, що повинні бути наявні в детальному описі предмета застави в договорі застави корпоративних прав (частки).

Слід вказати, що хоча корпоративні права і володіють атрибутами, достатніми для виконання юридичних та технологічних вимог стосовно проведення реєстрації їх обтяження заставою у Державному реєстрі обтяжень рухомого майна, можливість реєстрації забезпечувального обтяження стосовно саме такого об'єкту в Законі України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» прямо не передбачається. Тому однозначно стверджувати про безпроблемність реєстрації заставного обтяження корпоративних прав (частки) у відриві від рівня наявної практики здійснення реєстраційних процедур немає достатніх підстав, особливо враховуючи адміністративний характер правовідносин з реєстрації обтяжень, який виключає застосування правил аналогії закону. Вирішальне значення тут може мати кваліфікація реєстратора (наприклад, приватного нотаріуса чи нотаріуса державної нотаріальної контори).

Тепер звернемося до питання про наслідки існування чи відсутності факту реєстрації застави корпоративних прав (частки) для сторін договору застави та третіх осіб.

По-перше, доцільність реєстрації застави рухомого майна (в нашому випадку – частки у статутному (складеному) капіталі господарського товариства) виникає вже з огляду на те, що законом дозволяється можливість декількох застав стосовно одного предмету [12, ч. 1 ст. 18]. При цьому, заставодержатель зареєстрованої застави має переважне право на задоволення вимог із заставленого майна перед заставодержателями незареєстрованих застав та заставодержателями застав, які зареєстровані пізніше [12, ч. 5 ст. 18].

По-друге, у ч. 2 ст. 10 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» вказано, що у разі передачі рухомого майна в забезпечення боржником, який не мав на це права, таке забезпечення є чинним, якщо в державному реєстрі немає відомостей про попереднє обтяження відповідного рухомого майна [13, ч. 2 ст. 10].

По-третє, згідно зі ст. 12 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» реєстрація обтяження надає відповідному обтяженню чинності у відносинах з третіми особами, якщо інше не встановлено цим законом [13, ст. 12]. Також вказується, що у разі відсутності реєстрації обтяження таке обтяження зберігає чинність у відносинах між боржником і обтяжувачем, проте воно є не чинним у відносинах з третіми особами, якщо інше не встановлено цим законом. Таким чином, проведення реєстрації застави час-

тки в статутному (складеному) капіталі господарського товариства як забезпечувального обтяження посилює правову позицію заставодержателя у відносинах та в можливих суперечках із третіми особами, які можуть набувати та захищати свої суб'єктивні права на заставлену частку (наприклад, у випадку її багаторазової застави чи при відчуженні заставленої частки на користь третіх осіб).

По-четверте, в ч. 1 ст. 10 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» законодавець зазначив те, що у разі відчуження рухомого майна боржником, який не мав права його відчужувати, особа, що придбала це майно за відплатним договором, вважається його добросовісним набувачем згідно зі статтею 388 ЦК України за умови відсутності в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна відомостей про обтяження цього рухомого майна [13, ч. 1 ст. 10]. Добросовісний набувач набуває право власності на таке рухоме майно без обтяжень. У цьому зв'язку показовою є позиція Вищого господарського суду України, який вказав, що законодавець таким формулюванням допускає можливість відчуження майна заставодавцем без згоди заставодержателя, але чітко визначає правові наслідки такого відчуження – якщо набувач добросовісний, то він набуває право власності без обтяжень, якщо недобросовісний, то з обтяженнями.

Реєстрація забезпечувального обтяження в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна надає обтяжувачу також й інші переваги. Такий вигідний для обтяжувача наслідок впливає із загального принципу, встановленого у ч. 1 ст. 14 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень»: якщо інше не встановлено цим законом, зареєстроване обтяження має вищий пріоритет над незареєстрованими обтяженнями [13, ст. 14]. Зокрема, відповідно до положень ст. 30 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» обтяжувач має право задовольнити свою вимогу за забезпеченням обтяженням зобов'язанням шляхом продажу предмета забезпечувального обтяження третій особі, тобто обтяжувач вправі продати предмет обтяження будь-якій особі-покупцю або на публічних торгах. Інший обтяжувач, на користь якого встановлено зареєстроване обтяження, має переважне право на придбання предмета забезпечувального обтяження за умови, що він протягом встановленого строку письмово повідомив обтяжувача, який ініціює звернення стягнення, про свій намір купити предмет забезпечувального обтяження. Якщо повідомлення про намір купити предмет забезпечувального обтяження надійшли від декількох обтяжувачів, право на його придбання належить обтяжувачу з вищим пріоритетом. При цьому ціна купівлі предмета забезпечувального обтяження іншим обтяжувачем повинна бути не нижчою за ціну, яка була запропонована обтяжувачу, який ініціює звернення стягнення, будь-якою третьою особою під час проведення процедури продажу [13, ст. 30].

Завершуючи розгляд теми, слід зупинитися на суперечностях та прогалинах законодавства, яким регулюються питання застави частки в статутному (складеному) капіталі господарських товариств.

Як вказують дослідники, існує певна суперечність між Законом України «Про заставу» [12] та Законом України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» [13]. Адже згідно із ч. 2 ст. 16 Закону України «Про заставу» реєстрація застави не пов'язується з моментом виникнення права застави та не впливає на чинність договору застави, а відповідно з положеннями ст. 12 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» реєстрація обтяження надає відповідному обтяженню чинності у відносинах з третіми особами, якщо інше не встановлено цим законом.

Крім цього, існує цілком очевидна прогалина в законодавстві про реєстрацію обтяжень у переліку об'єктів, що входять до складу рухомого майна, відповідно, стосовно яких може бути застосована реєстрація. Нагадаємо, що рухомими

майном у ст. 2 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» визнається окрема рухома річ, сукупність рухомих речей, гроші, валютні цінності, цінні папери, а також майнові права та обов'язки [13, ст. 2]. Таким чином, реєстрація застави частки в статутному (складеному) капіталі господарського товариства передбачає ідентифікацію та опис корпоративних прав як майнових прав, що суперечить юридичній природі цього правового інституту та провокує у прикладній площині відмову в проведенні реєстрації обтяження з формальних підстав, а в теоретичній площині – некритичне ігнорування немайнових складових елементів корпоративних прав.

Висновки

В якості висновків із викладеного вище аналізу слід зазначити, що реєстрація застави корпоративних прав (частки) в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна в якості забезпечувального обтяження є, на думку автора цієї статті, дієвим засобом захисту прав та інтересів кредиторів (заставодержателів). Незважаючи на недосконалість відповідного сегменту законодавства, зацікавленим суб'єктам слід долати перешкоди у вигляді законодавчих прогалин та інертності приватних і державних нотаріусів (які є основними реєстраторами обтяжень), домагаючись фіксації свого пріоритету як заставодержателя шляхом проведення реєстрації застави у Державному реєстрі обтяжень рухомого майна.

Стосовно ж рекомендацій по зняттю проблем у правовому регулюванні реєстрації застави корпоративних прав (частки), то доцільно було б адаптувати до актуальних потреб господарської практики спеціалізоване законодавство, що регулює реєстрацію обтяжень речей та прав (зокрема, Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» та відповідні підзаконні нормативно-правові акти), виділивши в ньому, поряд із майновими правами та обов'язками, в якості окремого предмету обтяження також корпоративні права (частку в статутному (складеному) капіталі господарських товариств). На цій основі необхідно буде доопрацювати також і програмне забезпечення Державного реєстру обтяжень рухомого майна та стандартні форми, які використовуються у відповідному документообігу.

Література

1. Кравчук В. Застава корпоративних прав / В. Кравчук // Юридичний радник. – № 1(3) – лютий 2005. – С. 9–18.
2. Кібенко О.Р. Проблемні питання застави корпоративних прав / О.Р. Кібенко // Юридичний радник. – 2005(2). – № 1 (3). – С. 19.
3. Нижний С.В. Застава майнових прав як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С.В. Нижний – К., 2007. – 198 с.
4. О. Кучерук. Правове регулювання застави корпоративних прав / О. Кучерук // Юридична газета – жовтень 13, 2009. – № 41. – С. 21.
5. Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003 р. // Відомості Верховної Ради України від 19.09.2003. – 2003. – №38. – Ст. 313.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Тимчасового порядку державної реєстрації іпотек» від 31.03.2004 р. // Офіційний вісник України від 16.04. 16.04.2004 р. – 2004. – №13. – 83 с. – Ст. 896.
7. Наказ Міністерства юстиції України «Про внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів Міністерства та про затвердження Положення про єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна» від 10.06.1999 р. // Офіційний вісник України від 02.07.1999. – 1999. – №24. – 203 с.
8. Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №14. – Ст. 140.

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку ведення державного реєстру обтяжень рухомого майна» від 06.07.2004 р. // Офіційний вісник України від 23.07.2004 р. – 2004. – №27. – Ст. 1770.

10. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна та заповнення заяв» від 29.07.2004 р. // Офіційний вісник України від 20.08.2004 р. – 2004. – №31. – 58 с. – Ст. 2084.

11. Наказ Міністерства юстиції України «Про визначення реєстраторів Державного реєстру обтяжень рухомого майна» від 07.07.2006 р. // Офіційний вісник України від 26.07.2006 р. – 2006. – №28. – 275 с. – Ст. 2045.

12. Закон України «Про заставу» від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України від 24.11.1992 р. – 1992. – №47. – Ст. 642.

13. Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України від 12.03.2004 р. – 2004. – №11. – Ст. 140.

14. *Фатхудинов Р.С.* Уступка доли в уставном капитале ООО: теория и практика / Р.С. Фатхудинов. – М.: «Волтерс Клувер», 2009. – 117 с.

15. *Січевлюк В.А.* Теоретичні питання правового регулювання застави корпоративних прав господарських товариств / В.А. Січевлюк // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2008. – Вип. 3. – С. 157–170.

16. *Яценко І.С.* Корпоративне право Республіки Польща: (основні положення) наук.-практ. посіб. / І.С. Яценко. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 232 с.

17. *Ломакин Д.В.* Корпоративные правоотношения: общая теория и практика ее применения в хозяйственных обществах / Д.В. Ломакин – М.: Статут, 2008. – 511 с.